

Ethics of Passover Ethical Issue #1: Pharaoh's Fear of the Israelites

Source Sheet by Rabbi Deena Gottlieb

Exodus 1:6-14

(6) Joseph died, and all his brothers, and all that generation. (7) But the Israelites were fertile and prolific; they multiplied and increased very greatly, so that the land was filled with them. (8) A new king arose over Egypt who did not know Joseph. (9) And he said to his people, "Look, the Israelite people are much too numerous for us. (10) **Let us scheme against them**, so that they may not increase; otherwise in the event of war they may join our enemies in fighting against us and rise from the ground." (11) So they set taskmasters over them to oppress them with forced labor; and they built garrison cities for Pharaoh: Pithom and Raamses. (12) But the more they were oppressed, the more they increased and spread out, so that the [Egyptians] came to dread the Israelites. (13) The Egyptians ruthlessly imposed upon the Israelites (14) the various labors that

שמות א':ו'-י"ד

(ו) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכֹל־אֶחָיו וְכֹל
הַקּוֹר הַהוּא: (ז) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
פִּרְאֹו וַיִּשְׁרַצּוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצָמוּ
בָּמָאֵד מְאֵד וַתִּמְלֹא הָאָרֶץ
אֲתָּהֶם: (ח) וַיַּקְרְבּוּ מֶלֶךְ־חֶדְשָׁה
עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע
אֶת־יֹסֵף: (ט) וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ
הָיָה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וּצְדִיקָּה
מְאֹנוּ: (י) הָבָה גַּתְחַכְמָה לְזֹ
פּוֹרִיבָה וְהַיָּה כִּי־תִּתְקַרְאָנָה
מֶלֶךְ מִתְחַכְמָה וַנּוֹסֶף גַּם־הוּא
עַל־שְׁנַאיִנוּ וְגַלְחַמְדָנוּ וְעַלָּה
מִזְרָחָה: (יא) וַיַּשְׂרִימָה עַלְיוֹ
שְׁנִי מִסְתִּים לְמַעַן עַנְתָּו
בְּסִבְלַתָּם וְיָבֹן עָרֵי מִסְכָנָות
לְפִרְעָה אֶת־פְּתָחָם וְאֶת־רַעֲמָסָה:
(יב) וְכֹאשֶׁר יַעֲנֶה אַתָּה כִּן יַרְכָּה
וְכִן יִפְרַץ וַיַּקְרְבּוּ מִפְנֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: (יג) וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרָיִם
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפֶרַח: (יד)

they made them perform. Ruthlessly they made life bitter for them with harsh labor at mortar and bricks and with all sorts of tasks in the field.

וַיֹּאמֶר רַא אֶת-חַיִלָּם בַּעֲבָדָה
קָשָׁה בְּחָמָר וּבְלִבְנִים
וּבְכָל-עֲבָדָה בְּשָׂדָה אָת
כָּל-עֲבָדָתֶם אֲשֶׁר-עָבָדוּ בָּהֶם
בְּפֶרַךְ:

Questions:

- 1) Pharaoh was scared that the Israelites were becoming too powerful. what was his first step to reduce their power?
- 2) were the Israelites really a threat to the Egyptians? was his fear "real" or made up? why would Pharaoh make up a fear like this?

Ramban on Exodus 1:10

(1) "Let us scheme against them" Pharaoh and his advisers did not decide to smite them with the sword, because that would be a great betrayal, to smite a nation that has come to the land on the command of a previous Pharaoh. Even the common people wouldn't give consent to the Pharaoh to do such a crime...and additionally the nation of Israel was numerous and mighty and

רמב"ן על שמות א' י'

(א) הבה נתחכמה לו לא ראה פרעה והכמי יועציו להכחותם בחרב, כי תהיה בגידה גדולה להכחות חنم העם אשר באו בארץ במצות המלך הראשון. וגם עם הארץ לא יתנו רשות למלך לעשות חמס כזה, כי עמהם הוא מתייעץ, ואף כי בני ישראל עם רב ועוזם ויעשו עליהם מלחה גדולה. אבל אמר שיעשו דרך חכמה שלא ירנושו ישראל כי באבה יעשו בהם, ולכך הטיל בהם מס, כי דרך הגרים בארץ להעלות מס למלך כמו שבא בשלמה (מ"א ט כא):
ואחריו כן צוה בסתר למלידות להרגו הזררים על האבנים, ואפילו הילודות עצמן לא ידעו בהם ואחריו כן צוה לכל עמו כל הבן הילוד היוארה תשליכויהם אתם. והענין שלא רצה למצוות לשרי הטעחים אשר לו להרגם בחרב המלך או שישליכו הם אותם ליאור, אבל אמר לעם כאשר ימצא כל אחד יילך יהודי ישליך אותו ביאור, ואם יצעק אבי הילך אל המלך או אל שר העיר יאמרו שיביא עדים ויעשה בו נקמה. וכאשר הותרה רצועת המלך היו המצריים מתחפשים הכתבים ונכנסים שם בלילה ומן כרין ומויצאים היילדים ממש, כי על כן נאמר ולא יכלה עוד הצעינו (להלן ב ג):
ונראה שעמד זה ימים מעטים, כי בלילה אהרן לא הייתה

would fight back in a great war. Rather he advised that they should act cleverly so that Israel should not feel that he is acting out of hate, and therefore he levied a tax on them, for it is common for foreigners to pay a tax to the king, as is seen by Solomon (Kings 1, 9:21)

הגורה, וכשנולד משה נראה שנטבלת, אולי בת פרעה בחמלה עליו אמרה לאביה שלא יעשה כן, או כאשר נשמע כי מאת המלך נהיה הדבר ביטל אותו, או שהיה על פי האצטאניות בדברי רבותינו (שמו"ר א כת), כי הכל התהכםות עליהם שלא יודע החמס זהה עם מאמר האמורים למשה ורבינו אשר הבהיר את ריחנו לתה חרב בידם (להלן ה כא), כי עתה יוסיפו בשנאותם אותנו, וימצאו טענה כי אנחנו מורדים במלכות ויהרגנו אותנו בחרב לעיני הכל, לא יצטרכו עוד לעשות במרמה: (ב) ועליה מן הארץ על כרחנו ורבותינו דרשו (סוטה יג שםו"ר א' ט')adam שמקל עצמו ותולה קלתו באחרים, כאילו כתוב ועלינו מן הארץ והם יירשו. לשון רבינו שלמה. ואם כפירוש הרב היה אומר "על הארץ", כי כן הלשון בלאחים: עלה נבוכדנצר מלך בבל (מלכים ב' כ"ד א'), על כל ערי יהודה הבצורות וילכדים, ויתפשים (מ"ב י"ח ג'), על רצין מלך ארם ירושלים למלחתה (ישעיה ז א). ואולי אמר ועליה עליינו מן הארץ אשר הוא יושב בה, ירموا לארץ גושן: ויתכן לפרש שיאמר כי תקראנת מלחותיה נספה על שונאיינו לשולול שלול וללבוז בז, ויעלה לו מן הארץ הזאת אל ארץ כנען עם כל אשר לנו, ולא נוכל אנחנו לנוקם נקמתנו ממנו ולהלهم בו והוא כלשון אשר העלנו מארץ מצרים (להלן לב א), אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארץ (ירמיה כג ח). וכן ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ (הושע ב ב), שישימו עליהם ראש ועלו לארצם מן הארץ אשר גלו בה:

Questions:

- 1) How did Ramban (a Medieval Jewish Scholar) understand Pharaoh's strategy in dealing with the Israelites?
- 2) Do you think Pharaoh's decision to treat the Israelites harshly, but not **Too** harshly, in the beginning made it easier to enslave them later on?
- 3) How did he get the rest of the Egyptians on board with his plan?
- 4) what could the Egyptian people have done to stand up for the Israelites?

Ethics of Passover Ethical Issue #2: Shiphra and Pua save the Israelite Babies

Exodus 1:15-21

(15) The king of Egypt spoke to the Hebrew midwives, one of whom was named Shiphrah and the other Puah, (16) saying, "When you deliver the Hebrew women, look at the birthstool: if it is a boy, kill him; if it is a girl, let her live." (17) The midwives, fearing God, did not do as the king of Egypt had told them; they let the boys live. (18) So the king of Egypt summoned the midwives and said to them, "Why have you done this thing, letting the boys live?" (19) The midwives said to Pharaoh, "Because the Hebrew women are not like the Egyptian women: they are vigorous. Before the midwife can come to them, they have given birth." (20) And God dealt well with the midwives; and the people multiplied and increased greatly. (21) And because the midwives feared God, God was kind to them.

שמות א': ט"ו-כ"א

(טו) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְמִילְךָתְּ הָעֵבֶרְיָת אֲשֶׁר שָׁם הַאֲתָה שְׁפָרָה וְשָׁם הַשְׁנִית פּוּעָה: (טז) וַיֹּאמֶר בַּיּוֹלֶדֶת אֲתִיהָעֵבֶרְיָות וַיַּרְא אֶתְנוּ עַל-הַאֲבָגָנִים אֲמִיכָּנָהוּ הָוָא וְמִתְּפַנֵּן אֶתְוֹ וְאַמְּדַבֵּת הָיָא וְחַיָּה: (יז) וַתִּרְאֵנָה הַמִּילְדָת אֲתִיהָעֵבֶרְיָה וְלֹא עָשָׂו בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים מֶלֶךְ מִצְרָיִם וְתַחֲנִין אֲתִיהָעֵבֶרְיָה: (יח) וַיַּקְרֵא מֶלֶךְ-מִצְרָיִם לְמִילְדָת וַיֹּאמֶר לְהָנָן מְדוֹעַ עֲשִׂיתָן הַדָּבָר הַזֶּה וְתַחֲנִין אֲתִיהָעֵבֶרְיָה: (יט) וַתִּמְרֹן הַמִּילְדָת אֶל-פְּרֻעָה כִּי לֹא כְּנַשְׁיָהִים הַמִּצְרָיִת הָעֵבֶרְיָת קִי-חִיּוֹת הַנֶּה בְּלֹרֶם תְּבֹוא אֱלֹהִים הַמִּילְדָת וַיְלֹדוּ: (כ) וַיַּעֲטֵב אֱלֹהִים לְמִילְדָת וַיַּרְבֵּב הָעָם וַיַּעֲצָמוּ מָאָד: (כא) וַיַּהַי קִי-יְרָאוּ הַמִּילְדָת אֲתִיהָעֵבֶרְיָה וַיַּעֲשֵׂה לָהֶם בְּתָם:

Questions:

- 1) why did Shiphra and Pua save the Israelite babies?
- 2) Is there something besides the "Fear of God" that makes us do good things? why or why not?
- 3) what excuse do Shiphra and Pua give to Pharaoh for why they couldn't kill the babies? Do you think their white lie is a good idea in this case?
- 4) Shiphra and Pua were rewarded by God for doing the right thing. Should we always expect a reward when we do something good? why or why not?
- 5) what would you have done if you were in Shiphra and Pua's position?

Ethics of Passover Ethical Issue #3: Pharaoh's Daughter Saves Moses from the Nile

Exodus 2:1-10

(1) A certain man of the house of Levi went and married a Levite woman. (2) The woman conceived and bore a son; and when she saw how beautiful he was, she hid him for three months. (3) When she could hide him no longer, she got a wicker basket for him and caulked it with bitumen and pitch. She put the child into it and placed it among the reeds by the bank of the Nile. (4) And his sister stationed herself at a distance, to learn what would befall him. (5) The daughter of Pharaoh came down to bathe in the Nile, while her maidens walked along the Nile. She spied the basket among the reeds and sent her slave girl to fetch it. (6) When she opened it, she saw that it was a child, a boy crying. She took pity on it and said, "This must be a Hebrew child." (7) Then his sister said to Pharaoh's daughter,

שמות ב': א'-י'

(א) וַיָּלֹךְ אִישׁ מִבֵּית לֹנוּ וַיַּקְרַב
אֶת-בְּתַלְמוֹי: (ב) וַיַּהַרְחֵב אֶת-אַשְׁה
וַיַּתְלֹךְ בָּן וַיַּתְרַא אֲתָוֹ כִּי-טוֹב הוּא
וַיַּצְפְּנֵהוּ שֶׁלֶשֶׁת יָרְחִים: (ג)
וְלֹא-יִכְלֶה עוֹד הַצְפִּינֹּו וַיַּקְהַלְזֵ
תְּבַת גָּמָא וַתִּחְמֹר בְּחַמֵּר וַבְּזַפְּתָ
וַתִּשְׁעַם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד וַתִּשְׁעַם בְּסֻוֹף
עַל-שְׁפָת הַיָּאָר: (ד) וַתַּחֲצֵב
אֶחָתוֹ מִרְחָק לְדַעַת מִה-יִعָשָׂה
לֹז: (ה) וַתַּרְדֵּ בְתַ-פְּרֻעָה לְרַחֵץ
עַל-הַיָּאָר וַנְעַרְתִּיָּה הַלְּכַת עַל-יָד
הַיָּאָר וַתִּרְאֵ אֶת-הַתְּבָה בְּתֹוךְ
הַטּוֹף וַתִּשְׁלַח אֶת-אַמְתָה וַתִּקְחֵ
(ו) וַתִּפְתַּח וַתְּرִא אֲתָה-הַיֶּלֶד
וְהַגְּדָעָר בְּכָה וַתִּחְמֵל עַלְיוֹ
וַתֹּאמֶר מִילְגֵי הַעֲבָרִים זֶה: (ז)
וַתֹּאמֶר אֶחָתוֹ אֶל-בְּתַ-פְּרֻעָה
הָאָלֶד וְקָרָאתִי לְךָ אֲשֶׁר מִיְנָקָת
מִן הַעֲבָרִית וַתִּגְנַק לְךָ אֶת-הַיֶּלֶד:

“Shall I go and get you a Hebrew nurse to suckle the child for you?” (8) And Pharaoh’s daughter answered, “Yes.” So the girl went and called the child’s mother. (9) And Pharaoh’s daughter said to her, “Take this child and nurse it for me, and I will pay your wages.” So the woman took the child and nursed it. (10) When the child grew up, she brought him to Pharaoh’s daughter, who made him her son. She named him Moses, explaining, “I drew him out of the water.”

(ח) וַתֹּאמֶר־לָהּ בַת־פְּרַעָה לְבָנִי
וַתִּלְשֹׁלֶת הַעֲלֹמָה וַתִּקְרֹא אֶת־אֶם
הַיּוֹלֵד: (ט) וַתֹּאמֶר לָהּ בַת־פְּרַעָה
הַיּוֹלֵד יְכִי אֶת־הַיּוֹלֵד הַזֶּה וְהַגִּנְקָהוּ
לִי וְאָנִי אַפְתֹּן אֶת־שְׁכָרֶת וַתִּקְרֹא
הַאֲשֶׁר הַיּוֹלֵד וְתִגְנִיקָהוּ: (י) וַיַּגְדֵּל
הַיּוֹלֵד וַתִּבְאַהֲרֹן לְבַנָּו וַתִּקְרֹא שְׁמוֹ מֹשֶׁה
וַיִּהְיֶה־לָהּ לְבָנָו וַתִּקְרֹא אֶת־שְׁמוֹ מֹשֶׁה
וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמִּים מִשְׁיַתָּהוּ:

Questions:

- 1) How does Pharaoh's daughter know that this is a Hebrew child?
- 2) why does she save him anyway?
- 3) It must have taken a lot of courage to save Moses. After all, her father was the one who said to kill the Israelite/Hebrew children. How might she have found the courage to take this action?
- 4) what would you have done if you were in her position?

Talmud: Sotah 12b:8

The next verse states: **“And she opened it and saw it [vatirehu], even the child”** (Exodus 2:6). The Talmud comments: The verse states: **“And she saw it”; but the verse should have simply stated: And she saw. Rabbi Yosei, son of Rabbi Hanina, says:** In addition to Moses, **she saw the Divine Presence with him.** This is indicated by the usage of “saw it.”

Questions:

- 1) This source from the Talmud tells us that Pharaoh's daughter not only saw Moses in the basket, but she also saw the Divine Presence with him. Is this why she saved him?
- 2) Do you think she would have saved an ordinary child (even if she didn't see the presence of God with it)?

Sforno on Exodus 2:6

(1), she then saw that this was an exceptionally beautiful baby.

סוטה י"ב ב:ח'

ותפתח ותראהו את הילד ותרא
מיבעי ליה א"ר יוסף ברבי חנינה
שראתה שכינה עמו

ספרנו על שמות ב':ו'

(א) ותפתח ותראהו ותרא אותו כי
טוב הוא ויפה מאד:

Questions:

- 1) Sforno, the Medieval Jewish scholar, said that the baby in the basket was very beautiful. Do you think this is why she saved him?
- 2) what do you think would have happened if the baby were not so beautiful?

Ethics of Passover

Ethical Issue #4: Moses Kills the Egyptian Taskmaster

Exodus 2:11-15

(11) Some time after that, when Moses had grown up, he went out to his kinsfolk and witnessed their labors. He saw an Egyptian beating a Hebrew, one of his kinsmen. (12) He turned this way and that and, seeing no one about, he struck down the Egyptian and hid him in the sand. (13) When he went out the next day, he found two Hebrews fighting; so he said to the offender, "Why do you strike your fellow?" (14) He retorted, "Who made you chief and ruler over us? Do you mean to kill me as you killed the Egyptian?" Moses was frightened, and thought: Then the matter is known! (15) When Pharaoh learned of the matter, he sought to kill Moses; but Moses fled from Pharaoh. He arrived in the land of Midian, and sat down beside a well.

שמות ב': י"י-ט"ו

(יא) וַיַּהֵי | בַּיּוֹם הַהִיא וַיַּגְּלֵל
מִשְׁאָה וַיֵּצֵא אֶל-אֶחָיו וַיַּרְא
בָּסְבָּלָתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרַי מִקְהָ
אִישׁ-עֲבָרִי מִאֶחָיו: (יב) וַיַּפְּנֵן כֵּה
וְלֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וְנִידְחָ
אֶת-הַמִּצְרָי וַיַּטְמֵן הָרֹן: (יג)
וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשְׁנִי וְהַגָּה שְׁנִינִי-אֲנָשִׁים
עֲבָרִים גְּאָלִים וַיֹּאמֶר לְרֹשֶׁעֶל מִדְחָ
תְּכָה רְעֵה: (יד) וַיֹּאמֶר מִי שְׁמַרְתָּ
לְאִישׁ שָׁר וְשִׁפְטָל עַלְיָינוּ הַלְהָרְגֵנִי
אַתָּה אָמֵר כִּאֲשֶׁר תַּרְגִּמְתָּ
אֶת-הַמִּצְרָי וַיַּרְא מִשְׁאָה וַיֹּאמֶר
אָכְנוּ נוֹלֵד הַדָּבָר: (טו) וַיַּשְׁמַע
פְּרֻעָה אֶת-הַדָּבָר הָאֵה וַיִּבְקַש
לְהַרְגֵּן אֶת-מִשְׁאָה וַיִּבְרַח מִשְׁאָה מִפְנֵי
פְּרֻעָה וַיַּשְׁבַּב בָּאָרֶץ-מִדְיָן וַיַּשְׁבַּב
עַל-הַבָּאָר:

Questions:

- 1) Why did Moses commit such a quick and rash action?
- 2) Did Moses make the right choice by killing the taskmaster?
- 3) What could Moses have done differently in this situation?
- 4) What would you have done had you been in Moses' position?

Pirkei DeRabbi Eliezer 48:9

Moses went into the camp of Israel, and saw one of the taskmasters of Pharaoh smiting one of the sons of Kohath, the Levites, for they were his brethren, as it is said, "And he saw an Egyptian smiting an Hebrew, *one of his brethren*" (*ibid.*). **He began to rebuke him with the sword of his lips, and afterwards he slew him, and buried him in the midst of the camp...**

פרק דרבי אליעזר מ"ה:ט'

(ט) וכל בני פלטרין של פרעה היו מגדلين אותו, שנ' ויהי ביוםיהם ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו יצא משם אל מחנה ישראל וראה אחד מנוגשי פרעה מכח את אחד מבני הקהתי הלוים שהם מאחיו שנ' וירא איש מצרי מכח איש עברי התחיל מקללו בחרב שפתיו וטמןו בתחום המחנה שנ' ויד את המצרי ויטמןו בחול ואין חול אלא ישראל שנ' והיה מספר בני ישראל כחול הים.

Question:

- 1) Why does the author of this Midrash (commentary on the Torah) want to believe that Moses spoke/used his words with the Egyptians before he used violence?

Ethics of Passover: Ethical Issue #5: God brings the Plagues upon all the Egyptians

Exodus 3:18-20

(18) They will listen to you; then you shall go with the elders of Israel to the king of Egypt and you shall say to him, 'Adonai, the God of the Hebrews, appeared to us. Now therefore, let us go a distance of three days into the wilderness to sacrifice to Adonai our God.' (19) Yet I know that the king of Egypt will let you go only because of a greater might. (20) So I will stretch out My hand and smite Egypt with various wonders [plagues] which I will work upon them; after that he shall let you go.

שמות ג': יי"ה-כ'

(יח) וְשָׁמַעַו לְקַלְךָ וּבָאָתָּה אַפְתָה
וּזְקַנְיִי יִשְׂרָאֵל אֶל-מֶלֶךְ מִצְרָיִם
וְאִמְרְתָם אֲלֵיכֶם יְהוָה אֱלֹהִי
הָעָבָרִים נִקְרָה עַלְיָנוּ וְעַתָּה
גַּלְכָה-זֶה זֶה שְׁלֹשָׁת יָמִים
בְּמִקְרָב וְגַזְבָּחָה לְיְהוָה אֱלֹהֵינוּ:
(יט) וְאַנְיִי יַדְעַתִּי בַּיּוֹם אֲתָּה תַּעֲבֹר
מֶלֶךְ מִצְרָיִם לְקַלְךָ וְלֹא בַּיּוֹם חִזְקָה:
(כ) וְשַׁלְחָתִי אֶת-זֶה וְהַכִּתִּי
אֶת-מִצְרָיִם בְּכָל-גְּפַלָּתִי אֲשֶׁר
אָעַשָּׂה בְּקָרְבָּוֹ וְאֶתְתְּרִידָכוֹ יְשַׁלַּח
אֶתְכֶם:

Questions:

- 1) why did God bring plagues to all of Egypt (and not just Pharaoh)?
- 2) was it right or fair of God to punish the whole Egyptian society for

the decisions of its leader?

Sforno on Exodus 3:20

והכיתי את מצרים בכל נפלאותי (1) The plagues will make everyone who experiences them sit up and take notice. Many of those who will hear about the plagues perhaps repent and abandon idolatry.

ספרנו על שמות ג'כ'

(א) והכיתי את מצרים בכל נפלאותי באופן שיפלא עליהם כל שומע, ורבים יראו וייראו أولי ישובו קצטם:

Questions:

- 1) Does God use the plagues as a punishment for the Egyptians or a tool to help them stop worshipping idols?
- 2) Do you think God's strategy is effective?

Source Sheet created on Sefaria by Rabbi Deena Gottlieb